Cristina-Ioana Dima

O POLEMICĂ RELIGIOASĂ PE MARGINEA *MĂRTURISIRII ORTODOXE*

Catehismele de factură protestantă sunt primele texte care au generat polemici în spațiul cultural[1] românesc. *Răspunsul împotriva* ***Catehismului calvinesc*** apoi *Scutul catichizmuşului cu răspunsu den* ***Scrâptura Svântă*** *împotriva răspunsului a doao ţări fără* ***Scriptură Svântă*** sau *Spunerea leagii cu răspuns* sunt lucrări izvorâte din contextul confesional precar al primei jumătăți a secolului al XVII-lea. După cum se ştie, oscilațiile patriarhului constantinopolitan Chiril Lucaris au făcut necesară o luare de poziție fermă din partea clerului ortodox, la rândul său aflat mai mult sau mai puțin sub influența catolicismului. Inutil să reluăm aici istoria sinoadelor succesive, de la Kiev, Iaşi şi Constantinopol, în care se stabileşte textul final al *Mărturisirii Ortodoxe*, scrisă întâi în latină, apoi tradusă de Meletie Sirigul în greacă şi tipărită astfel în tipografia Mănăstirii Sfinții Trei Ierarhi. Subiectul articolului de față însă nu este acest episod al „istoriei mari", ci reverberațiile lui peste timp consemnate în două însemnări, rămase până acum neştiute, pe care le-am găsit pe un exemplar acefal, destrămat şi prăfuit din traducerea în română a *Mărturisirii Ortodoxe*, pe care Radu Greceanul, cărturarul de curte al domnitorului Constantin Brâncoveanu, l-a tipărit la Buzău în 1691.

Analiza pe care o propunem în rândurile de mai jos este desprinsă dintr-o lucrare mai amplă, aflată în planul Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti": *Corpusul însemnărilor româneşti de pe cartea veche românească din colecție Bibliotecii Academiei Române.* Un element de relativă noutate al lucrării respective este că ea se doreşte a fi una exhaustivă, în sensul că nu operează niciun fel de selecție a însemnărilor, ci le consemnează pe toate, fiecare dintre ele putând deveni semnificativă dacă nu pentru istoric sau istoricul mentalităților, atunci măcar pentru lingvist[2]. Aplicând în mic ceea ce se se vrea a fi o metodă de editare, vom lua în considerare toate notațiile pe care le-am descoperit pe exemplarul în cauză, pentru a putea înțelege într-o oarecare măsură contextul apariției celor câteva versuri ce fac obiectul ediției de față.

[1] Exemplarul se găseşte sub cota CRV 92, D4.

[2] Pentru importanța lingvistică a acestor însemnări marginale remarcată în treacăt încă de B.P. Hasdeu, a se vedea articolul lui Eugen Pavel, *Pentru un corpus al însemnărilor manuscrise româneşti*, în „Cercetări de lingvistică", 34, nr. 1, 1989, 53–58.

LR, LXVI, nr. 3, p. 338–346, Bucureşti, 2017

BDD-A27835 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:08 UTC)

Probabil la începutul secolului al XVIII-lea, volumul a fost achiziționat de un oarecare Mihai Irimie, din satul Husmezeu (actualul Valea Lungă) din județul Sălaj:

(16) Această /(17) carte este /(18) a lui Mihail /(19) Irimie Husomezeul. Amin.

Cartea a ajuns pe mâna unui preot care scria cu litere latine, după cum vădeşte însemnarea de la fila 152–153: *Mikele Ilie Parohul / Csuboncy Marii*.

Tot parohul Mikele Ilie, scrie cu litere latine şi ortografie maghiară două aforisme desprinse parcă din *Pildele filosofeşti: Cel ce face rău, rău să aştepte. De voieşti să ai viața bună opreşte-ți limba de la rău ca să*[3] *nu grăiască vicleşug* (127). Apoi, probabil tot el, încearcă două modalități grafice (cu litere latine şi chirilice) pentru aceeaşi notiță: *Moartea toate stăpâneşte* (163).

Important este că, din Țara Românească, volumul a ajuns într-o zonă în care dintotdeauna divergențele religioase au căpătat note mult mai acute decât în restul spațiului Dacoromaniei. De altfel, un fapt pe care îl putem observa privind însemnările de pe toate exemplarele *Mărturisirii Ortodoxe* aflate în colecțiile BAR, este acela că, fără contextul confesional atât de special din Transilvania de la începutul secolului al XVIII-lea, tipăritura logofătului Radu Greceanu îşi pierde, în a doua jumătate a secolului al XVII-la, caracterul polemic. Astfel, dintre cele cinci exemplare ale cărții, două nu au nici un fel de însemnări. Un al treilea[4], ajuns în final la Mănăstirea Bistrița, este numit „această sfântă carte", ceea ce nu îl paticularizează cu nimic față de toate celelalte volume aflate în biblioteca mănăstirii respective. Al patrulea exemplar[5] s-a aflat în proprietatea Episcopiei Buzăului după ce a trecut prin mâna a cel puțin doi proprietari. Unul dintre ei notează: *Cetind pre ea să aibă folosul sufletesc* (pagina a IV-a din *Predoslovie*, verso).

Nu întotdeauna cititorii în însemnările lor văd în carte ceea ce titlul ei arată a fi. Pravilele sunt, uneori, asumate drept cărți de învățătură, dimpotrivă, cărți de învățătură pot fi luate drept cărți legiuitoare şi aşa mai departe, probabil în funcție de pasajul asupra căruia se opreşte privirea celui care scrie însemnarea. Sintagma prin care defineşte conținutul cărții pe care o avem în vedere, la pagina 138, unul dintre cititori, *Carte de mărturisire*, confirmă faptul că funcția *Mărturisirii Ortodoxe* era corect înțeleasă în mediul în care ea circula, fiind privită ca o lucrare ce stabilea o serie de norme ale confesiunii ortodoxe în opoziție cu celelalte confesiuni. Tocmai acest fapt o face susceptibilă de luări de poziție asupra ei. Ceea ce se întâmplă, pentru prima oară la pagina 210, sub pana logofătului Gheorghe, care fără a-şi declina vreo apartenență religioasă anume, se mulțumeşte să-i conteste conținutul. Abia citind versurile de pe ultima filă albă, putem să ne edificăm, înțelegând că Gheorghe, feciorul lui Şacul, era susținătorul punctului de vedere catolic:

[3] Conjuncția se repetă în text.
[4] CRV 92, dubletul 2.
[5] CRV 92, dubletul 3.

BDD-A27835 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:08 UTC)

Care aici înapoi să află însemnare, cu totul să cred că-s adevărate, dar cela ce înainte să află tipărite cu totul să crede-mpre<ună> cum sânt sminte care aduc sminteală cu hulă urâtă, pricină puind şi leşte[6] *multă. Drept aceaea, cine le va crede cu adevărat de Hristos cu totul el s-au lepădat. Logofăt Gheorghie făci<o>r Şacul.*

Polemicile dintre ortodocşi şi catolici din spaţiul transilvan îşi găsesc nenumărate reverberaţii în manuscrisele româneşti mai ales din secolul al XVIII-lea. Unirea dintre cele două confesiuni sub forma greco-catolicismului, perfectată prin diplomele leopoldine semnate de mitropolitul Atanasie al Transilvaniei, a însemnat, de fapt, un lung şir de convulsiuni sociale, politice şi teologice al căror scenariu integral nu ne este poate cunoscut până în ziua de astăzi. Din păcate, contribuţia noastră la refacerea acestui şir de evenimente prin lucrarea de faţă nu este una majoră, deoarece ele au lăsat prea puţine urme în însemnările de pe cartea veche tipărite în secolele al XVI-lea şi al XVII-lea ajunse în fondurile Bibliotecii Academiei Române din Bucureşti. Cu siguranţă cea mai mare parte a ecourilor acestor evenimente în „istoria mică" se află în fondurile de carte din Ardeal. Însă tocmai de aceea ni se pare important să acordăm o atenţie specială acelor însemnări care pot deveni mărturii importante pentru un anumit *status quo* al stării de spirit împărtăşită de oamenii simpli într-o perioadă atât de delicată din istoria Transilvaniei.

Pentru a pune capăt conflictelor religioase născute din rezistenţa populaţiei româneşti păstrătoare a credinţei strămoşeşti în formă nealterată, Curtea Vienei concede, în diferite momente, anumite drepturi celor de rit ortodox, după cum în alte momente încearcă, dimpotrivă, o energică prigoană asupra aceloraşi. Astfel, din 1761, împărăteasa Maria Tereza decide numirea unui episcop ortodox[7], după ce agitaţiile născute de un oarecare călugăr Sofronie din Cioara care îi îndemna pe români să nu primească noua formă a legii nu putuseră fi liniştite prin forţă. Primul care împlineşte această funcţie este Dionisie Novacovici, de origine sârb, la fel cu toţi episcopii ortodocşi din Ardeal până la Vasile Moga. În anul 1784, în vremea episcopului Nicodim Nichitici, se obţine o altă dispensă de la împăratul Iosif al II-lea de data aceasta, anume construirea unei catedrale ortodoxe în Oradea.

Conform cercetărilor întreprinse de istoricul Florian Dudaş, „Edificarea Bisericii cu lună, cum mai este numită, [...] a fost consemnată, în cadrul epocii, în cuprinsul a trei mărturii documentare principale"[8]; este vorba despre memoriul adresat de comunitatea oraşului către împăratul Iosif al II-lea, apoi despre o pisanie din interiorul bisericii şi despre o însemnare făcută de parohul locaşului, Ioan Clintoc pe un

[6] *Leşte* s.f. „plasă de prins peşti".

[7] A se vedea capitolul *Viaţa religioasă a românilor din Ardeal*, din Constantin C. Giurescu, *Istoria românilor*, vol. III, *De la moartea lui Mihai Viteazul până la sfârşitul epocii fanariote (1601–1821)*, Ediţie îngrijită de Dinu C. Giurescu, Bucureşti, p. 274.

[8] Florian Dudaş, *Memoria vechilor cărţi româneşti. Însemnări de demult*, Cuvânt înainte de prea sfinţitul dr. Vasile Coman Episcopul Oradei, Oradea 1990, p. 64. Ţinem să îi mulţumim şi aici domnului Florian Dudaş care ne-a pus cu multă generozitate la dispoziţie cărţile domniei sale.

BDD-A27835 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:08 UTC)

Minei pentru luna ianuarie, tipărit la Buda în 1805[9]. Ne bucurăm să putem adăuga la acestea însemnările făcută de David Toma pe un exemplar al *Paliei de la Orăştie*[10], ce se referă la acest drept al românilor din Oradea de a-şi construi o biserică ortodoxă.

Anul[11] *1784, octomvrie în 13 zile, au venit por<u>ncă de la înălțatul împărat Ieosif*[12] *al doile ca să fie slobod a să face biserică neunită în Orade Mare în Univaroş. Şi s-au început a să slugi Leturghie octomvrie în 20 de zile de părintele Ioan Clintoc paroh la casa giupânului Niri Andraş, soponariu pe ulița Căpățînuşilor, după ace, pe ulița peț<i>i, la casa carile iera şi şcoală pentru învățătura pruncilor* (161[v]).

Acelaşi David Toma ne mai transmite două evenimente care au avut loc în Oradea şi în Ardeal, în perioada în care românii puteau, cu permisiunea autorităților vieneze, să-şi construiască Biserica cu Lună:

Anul 1773 martie în 22 de zile au ars căsile vlădicului popistăşesc, adecă a lui Patatici. David Tomă (160[v]).

Anul[13] *1783 au ieşit poruncă de la împăratul Rom<e>i, anume Ieosif al doile, cum că oricine va vre ca să se dezuneze*[14]*, să fie slobod, numai să aibă catihiziție în şasă săptămâni.*

Despre semnatarul rândurilor citate ştim că era, la rândul său, preot, că s-a ostenit să-şi recupereze exemplarul pierdut al *Paliei*, că locuia în Oradea Mare şi era foarte interesat de semnele care apăreau pe cer, după cum arată însemnările sale. În plus, folosea în scris atât alfabetul latin, cât şi pe cel chirilic, iar, uneori, încurca ortografiile, aşa cum se întâmplă în cazul cuvântului *anul*, unde dublează litera *n* în două ocurențe ale acestuia.

Aceasta carte ce să numeşte carte lui Moisie, Bitie şi Ishod, au fost a părintelui David Tomă[15]*, sfinții sale, moşul desuptului subscris. Şi pentru cerere citan<i>i de la unul la a<l>tul s-au fost răzbit cu mare şi grea streinare până în*[16] *atâta cât prin judecată cu multă ustăneală o am putut aduce la mâna mea. Drept aceşte, de să va streina mai mult, să să aducă la dedesuptul subscris şi numitul că-ş va lua plata ustănelii cu mulțemire dimpreună. Iară de o va ascunde cineva, toată*

[9] Însemnarea este editată şi reprodusă în facsimil de Florian Dudaş în volumul citat, p. 64–65.
[10] Este vorba despre CRV 30, unicat.
[11] Scris: annv[.
[12] Scris: Ïe|siU.
[13] Scris: annv[.
[14] Scris: deivnneie.
[15] Scris: ©|\w.
[16] Scris: on.

BDD-A27835 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:08 UTC)

chiverniseala aceluie în zădar să-i fie, nici să aibă noroc la nimică. Scrisu-s-au prin mine, David Tomă, lăcuitoriu în Oradea Mare, stăpânul cărții aceştie (Pe prima filă, recto).

Anul 1769 octombrie în 22 de zile s-au arătat o stea cu coadă şi sta cu capul[17] *cătră răsărit şi cu coada cătră apus (160*^{v}*).*

Anul[18] *1770, ianuarie în 7 zile, s-au arătat ceață roşie ca şi sângele pe ceriu, de sara până la miazănoaptea*[19] *(161*^{r}*).*

Anul 1771, iulie în 11 zile, au fost o ploaie[20] *pe câmp*[21] *de răceala şi frigul carile iera.*

Anul[22] *1782, avgust în 10 zile, au venit o mulțime de lăcuste şi atâte iera la pădure, de [...]*[23] *Ianoş cât mu<l>ți copaci s-au dejighinat de greotate lăcustelor.*

David Tomass[24]

Anul[25] *1786 septemvrie în 8 zile, sara la 7 ceasuri s-au arătat pe ceriu despre amiazăzi pe supt nor ca şi soarele şi s-au luminat pe tot locul ca de foc (161*^{v}*).*

Anul[26] *1786 noiemvrie în 7 zile; sara s-au cutremurat pământul la Orade Mare (161*^{v}*).*

Anul[27] *1788 maiu în 24 de zile au fost ştirbire în soare (161*^{v}*).*

Acestui context istoric mai larg se înscriu şi versurile de pe *Pravoslavnica Mărturisire* ce fac obiectul ediției de față. Primele au fost scrise pe ultima filă a cărții (recto) la jumătatea secolului al XVIII-lea, în satul Husmezeu (jud. Sălaj) de către logofătul Matei Voileanul. Câte ceva despre viața lui ştim din notițele pe care le-a făcut pe manuscrisele pe care le-a copiat. Avea o casă în Şoimuş, care i-a fost arsă „mi-au pus duşmanii foc şi mi-au ars ce am avut, tot". În 1762 recopia un manuscris de teologie dogmatică organizat pe întrebări şi răspunsuri, pe care îl pierduse în incendiu, şi era, de asemenea, proprietarul unui *Parimiar*[28]. Din însemnarea de față, aflăm şi ce meserie avea: era pictor. Replica, de pe verso-ul ultimei file a

[17] Scris: Za__v[.
[18] Scris: annv[.
[19] Scris: n^a_seW.
[20] Scris: _[^e.
[21] Scris: Zwn_.
[22] Scris: annv[.
[23] Secvență ilizibilă, fila fiind deteriorată, nu se pot citi decât literele: sw şi s.
[24] Semnătura a scris-o cu litere latine.
[25] Scris: annv[.
[26] Scris: annv[.
[27] Scris: annv[.
[28] Date despre acest copist găsim, în afara catalogului de manuscrise din Biblioteca Academiei Române la Alexandru Mareş, *Scrierea tainică la români*, Bucureşti, 2007, p. 170–171, unde autorul avansează ipoteza că un cuvânt criptat dintr-o însemnare a lui Matei Voileanu ar putea ascunde identitatea celui care i-a incendiat casa; precum şi la Cătălina Velculescu, *Cărți populare şi cultură românească*, Bucureşti, 1984, p. 95-96, unde este menționat pentru *Parimiarul* pe care îl copia în prima jumătate a secolului al XVIII-lea.

BDD-A27835 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:08 UTC)

manuscrisului nu ştim cine a scris-o şi nici măcar când. Probabil însă tot în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, când disputele teologice erau atât de vii în spaţiul transilvan.

Astfel de compoziţii nu sunt, la rândul lor, singulare. În manuscrisele noastre româneşti există un mare număr de versuri pe care nimeni nu a reuşit până acum să le inventarieze şi clasifice. Într-un articol anterior, am încercat să introducem o distincţie între cântecele profane şi cele religioase. Aşezam atunci în prima categorie: „cântecele de lume, cele ostăşeşti şi cele dedicate unor eroi (Cântecul Iancului, al lui Bonaparte al lui Grigore Vodă etc.)", iar în cea de-a doua „cântecele ceremoniale de genul bocetelor, colindelor sau ciclul cântecelor de stea, psalmii (versificaţi sau nu, dar aproape omniprezenţi în miscelanee) şi cântecele atribuite unor personaje biblice"[29]. Acestei a doua categorii ar trebui să i se adauge şi versurile de polemică religioasă, precum stihurile politiceşti de la începutul secolului al XIX-lea, existente în ms. rom. 2241 BAR[30] care au fost scrise sub titlul ironic: „Stihuri asupra preasfinţitului Papa al slăvitului Rumn". În anexa acestui articol, vom reda, respectând regulile transcrierii fonetice interpretative, alături de cele două fragmente de pe *Mărturisirea Ortodoxă* şi începutul acestui cântec.

Prin urmare, pornind de la cele două însemnări pro şi contra cărţii concepută în urma sinoadelor ortodoxe puse la cale de Petru Movilă, tradusă şi tipărită câteva decenii mai târziu de Radu Greceanu, percepem cu claritate faptul că, mai mult decât în veacurile anterioare, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, avem de-a face cu o producţie literară foarte consistentă generată de evenimentele cetăţii. Prea puţin cunoscută, prea puţin preţuită. Frământările sociale iscate de ideea unirii dintre catolici şi ortodocşi au drept pandant aceste versuri consacrate polemicilor religioase ale vremii, tot aşa cum războiul ruso-turc are ecou în cronicile versificate. Şi mai lacunar, aceste tulburări ale vremurilor se reflectă în însemnările de pe cartea veche românească. De aceea credem că orice indice tematic al acestora trebuie să cuprindă rubricile: „Însemnări privitoare la războiul ruso-turc" şi „Însemnări privitoare la unirea cu Roma".

ANEXĂ

I. Stihuri asupra preasfinţitului Papa al slăvitului Rumn
Cap I
Ce limbă politicească
Deplin poate să vestească
Au ce meşteşuguri multe

[29] *Cântecul lui Ioasaf şi verşul Sfântului Alexie, omul lui Dumnezeu. O abordare literară*, în „Revista de Istorie şi Teorie Literară, 2013, nr.1–4, p. 273–283.

[30] Polemicile religioase şi consecinţele lor politice au stat mai degrabă în atenţia istoricilor. Mulţumim colegului nostru Ovidiu Olar pentru semnalarea manuscrisului românesc 2241 BAR care conţine cântecul la care ne referim.

BDD-A27835 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:08 UTC)

Şi la ţară şi la munte
Papa de Râm să sileşte
Şi ne-ncetat să trudeşte
Pe pravoslavnici să-i tragă
Întru calea lui cea largă
Să-i uniiască-n credinţă
Co-a lui drăcească voinţă
O, cum, Hristoase preasvinte,
Îţ rupse-a Tale veşminte
Îngerul lui Eosfor[31]
Ce s-au suit pre pristol
Şi Antihrist însuş pre sine
S-arată cu fapte-n lume
Şi cum la anii săi dă voia
Pre robii tăi la nevoia
A-i aduce cu a sale
Făr de ruşine taclale
După ce el prin mândriia
Ş-au uitat de omeniia
Nimic samă nici de Tine
Nu poartă, mare Stăpâne,
Ce coasa drăcească price
A fi cap lumii să zice
Şi strigă în gura mare
Fără liac de ruşinare[32]
Cum că el n-are păcate
Şi nici să teme de moarte
Nici a lui dar orice faptă
Nu cade supt judecată.
Ah, Doamne ce nebunie,
L-au prinsu făr de omenie
Pe Papa de să înşală
Bunguind ca de pre boală
Cari după loc de vom face
Socoteală cum lui place
Ierusalimul este
De mii de ori mai cu veste
Decât Râmul. Sfântă casă
A lui Dumnezeu aleasă

[31] Gr., în trad.: „purtător al dimineţii”, probabil referindu-se la luceafărul de dimineaţă, nume pentru Lucifer.
[32] Scris: rv¦inire.

BDD-A27835 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:08 UTC)

În care din veci lăcaşe
Împăraţii şi sălaşe
Credincioşi cu prorocii
Au avu*t* şi cu otrocii [...] (1[r])

II. Versuri de pe *Mărturisirea Ortodoxă*
(ultima filă albă, recto)
Aceasta e *Pravoslavnica Mărturisire*
Pre carea noi crezând, vom dobândi mântuire
Că aceasta avându-o noi, pravoslavnicii,
Cu dânsa tare biruim pre ereticii
Măcar că ei ne clevetesc pre noi grăin*d*
Cum de acestea nicăiri nu să află scriin*d*
Iar acum având noi mărturiile tot faţă
Vedem cum tot minciuni a răspunde să învaţă,
Căci cu ajutoriul Domnului cel prea tare
I-am aflatu-i pre dâ<n>şii în minciună prea mare.
Şi pre această carte câţi vor vrea să cetească
Să cade toţi pre Mihailă Onuă pomenească,
Căci cu ai dumnealui fraţi lăcuind în Husmezeu
O au cumpărat spre slava Marelui Dumnezeu.
vel log<ofăt> Matei Voil<eanul>, 1751.
Aceasta am scris eu,
în sa*t* în Husmezeu,
la icoane lucrând,
a dobândi ceva vrând.

Miluiască Domnul
păzind pre tot omul,
ajutând şi mie
la biata[33] zugrăvie,
izbăvind de vicleanul
pre Matei Voileanul.

(ultima filă albă, verso)
Aceste istor<i>i aici însemnate
Totu omu să crează că nu-su adevărate.
Care pentru latinii anum<e> sânt scoase,
Cu adevăr să văd că sântu mincinoase.

[33] Scris: Ϙpsa. Dar e puţin probabil ca grafia să consemneze un diftong, dată fiind măsura versurilor.

BDD-A27835 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:08 UTC)

Dar avându greci<i> în lege cădere
Şi precum că sântu şi fără putere,
Aceste iştorii ei le-au însemnatu,
Asupra latinilor afară le-au datu.
Că doar ar putea ceva să sporească
Şi împrotiva adevărului minciuni să vestească.
Care oricine poate să să încrează
Că acestea toate tot minciuni urmează
Fără alta neputându a face,
Pre toţi cu minciuna către ei întoarce.
Deci cel ce va ca să să spăsească
De-aceste învăţătură el să să ferească.
Şi adevărul cel bun căutând să-l urmeze,
De-i voia în veci în raiu să vieze.

UNE POLÉMIQUE RELIGIEUSE CONSIGNÉE SUR LES PAGES DE *LA CONFESSION ORTHODOXE DE PIERRE MOGHILA*

(Résumé)

L'article présente la découverte des deux fragments versifiés trouvés sur un exemplaire roumain, imprimé à Buzău, en 1691, par Radu Greceanu de *La Confession Orthodoxe de Pierre Moghila*. Il s'agit d'une véritable dispute théologique portée à la moitié du XVIII-ème siècle entre un orthodoxe et un catholique. Une telle production n'est pas singulière dans le contexte théologique et politique du XVIII-ème siècle. Les manuscrits roumains gardent un grand nombre de telles productions littéraires issues des convulsions sociales d'une période assez difficile pour les Pays Roumaines et pour l'entière Europe; une production littéraire qui mériterait certainement plus d'attention.

Cuvinte-cheie: *Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă*, însemnări, confesiunea greco-catolică, secolul al XVIII-lea, Transilvania, polemici teologice, Matei Voileanu.

Mots-clés: *La Confession Orthodoxe de Pierre Moghila*, notes, la confession gréco-catholique, XVIII-ème siècle, Transylvanie, disputes théologiques, Matei Voileanu.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan–Alexandru Rosetti"
al Academiei Române, Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

BDD-A27835 © 2017 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:08 UTC)